

STRATEGINĖ KRYPTIS „JAUNIMAS“, ARBA KODĖL BIBLIOTEKAI SVARBŪS JAUNI ŽMONĖS

Ekaterina Prakapene

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos direktoriaus pavaduotoja

Tomas Pauliuščenka

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos informacijos specialistas

Jaunimas yra viena reikliausių tikslinių auditorijų, savo dalyvavimu arba nedalyvavimu aiškiai vertinanti bibliotekos iniciatyvas ir darbą. Ar pakankamai jaunų žmonių lankosi bibliotekoje? Ar pažįstame jaunimą? Ar visada mūsų siūlomos veiklos atitinka šiuolaikinio jauno žmogaus interesus, poreikius, informacijos gavimo ir apdorojimo būdus, yra įtraukios? Ar šių veiklų problematika yra aktuali? Ko galima ir reikėtų imtis, kad į šiuos klausimus atsakytume teigiamai?

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka (toliau – ŠAVB) pastaraisiais metais nuosekliai, tikslingai ir metodiškai siekia kurti jaunimui patrauklios bibliotekos įvaizdį. Šis siekis įgyvendinamas ugdant tikslingas darbuotojų kompetencijas, atitinkamai pritaikant infrastruktūrą, netradicinėmis formomis vykdant aktualius jaunimui patrauklios tematikos inovatyvius projektus.

IDĖJOMS ĮGYVENDINTI – KVIESTINIAI SPECIALISTAI

2019–2020 m. ŠAVB įgyvendino Lietuvos kultūros tarybos ir Šiaulių miesto savivaldybės finansuotą projektą „Idėjų greitintuvas: kūrybinių industrijų vasaros akademija jaunimui“. Šios akademijos tikslas – ugdyti

motyvuoto ir veiklaus jaunimo kūrybiškumo, komunikacijos bei meninius įgūdžius, pasitelkiant įvairius kūrybinio darbo ir idėjų generavimo metodus, kuriuos jis realiai galėtų pritaikyti įgyvendindamas savo idėjas. Dvejus metus iš eilės savaitės trukmės vasaros stovykloje dalyvavo 11–12 klasių Šiaulių, Joniškio, Telšių ir Plungės rajonų gimnazistai.

Stovyklos pradžioje gavę užduotį sukurti skaitymą skatinančią priemonę ir ją patraukliai „parduoti“ galimam finansuotojui, jaunuoliai, padedami žinomų įvairių sričių specialistų, tarp kurių buvo kūrybos vadovas, komunikacijos ir reklamos specialistas Artūras Bulota; aktorius, teatro pedagogas Mantas Cegelskas; „Eduplus“ vadovas, edukatorius Romanas Šarpanovas;

Projekto „Idejų greitintuvas: kūrybinių industrijų vasaros akademija jaunimui“ vakarinėse refleksijose dalyviai galėjo dalytis įspūdžiais ir patirtimi. Nuotraukos iš Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos archyvo

MO muziejaus komunikacijos specialistė, kūrybininkė Viktorija Aprimaitė; konsultantas, edukologas, patirtinio mokymo vadovas Nerijus Januškevičius; aktorė Monika Šaltytė, stubbinamai profesionaliai pateikė vertinimo komisijai savo idėjas ir karštuose debatuose jas gynė. Dalyvių teigimu, jiems šis vertinimas tapo tikru egzaminu ir jie realiai pajuto savo gautų žinių ir įgūdžių vertę bei naudą.

Vienas svarbiausių šio projekto ypatumų buvo tas, kad atskirų jaunuolių komandų mentoriais buvo ŠAVB ir Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos jaunieji specialistai. Jie konsultavo gimnazistus, vedė komandos formavimo dirbtuves ir praktinius-edukacinius užsiėmimus, organizavo vakaro refleksijas, kurių metu jaunuoliai atvirai kalbėjosi, kas jiems patinka ar nepatinka dirbant komandose, kokių sunkumų iškyla vykdant užduotis, ką būtų galima keisti ar daryti kitaip, ko iš esamos situacijos būtų galima išmokti. Kad bibliotekininkas galėtų būti mentoriumi, tam reikia atitinkamų kompetencijų: išmanyti jauno žmogaus psichologiją, gebėti su kiekvienu jaunuoliu rasti bendrą kalbą, skatinti komandos būrimą ir pan. Minėtų darbuotojų nuomone, jiems dalyvavimas šiame projekte tapo tikru iššūkiu, nes atsiskleidė darbo su jaunimu žinių ir įgūdžių trūkumas.

Vis dėlto, pasibaigus stovyklai, bibliotekos „Facebook“ paskyroje skaitydami nuoširdžius ir emociškus dalyvių atsiliepimus, jie galėjo pajusti pasitenkinimą ir savo darbo prasmę. Stovyklos dalyvė Adriana rašė: „Tai vienas geriausių dalykų, nutikusių mano gyvenime! Komandiniai žaidimai suartino nepažįstamuosius ir pavertė pačiais geriausiais draugais, pagrindinė dalis – projektinis darbas leidžia atskleisti kūrybiškąją savo pusę, o svarbiausia tai, kad kiekvienas čia bus išklašytas ir suprastas! Jaunimas yra dažniausiai užsislendęs savyje. Visi turime savo istoriją, bet ją papasakoti ar surasti būdą tapti laimingu žmogumi, „Idejų greitintuve“ gali visi!“

TIKSLAS – PANAIKINTI DIRBANČIŲJŲ SU JAUNIMU TRŪKUMĄ

2020 m. tęsiant Vasaros akademijos veiklas buvo įgyvendintas projektas „Mediaformieriai: jaunimo medijų dekonstrukcijos laboratorija“. Jo metu, bendradarbiaujant su Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetu ir Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakultetu, organizuoti naujųjų medijų raštingumo mokymai 9–12 klasių Šiaulių miesto ir rajono gimnazistams. Projekto ugdomosiomis veiklomis buvo stengiamasi akcentuoti kritinio mąstymo, komunikavimo, viešojo kalbėjimo, socialinės atsakomybės svarbą ir ugdyti jauniems žmonėms šias kompetencijas, o kūrybinė dalis skatino paauglių kūrybinę saviraišką, lavino asmeninį santykį su menu, sudarė galimybes atskleisti savo kūrybinį potencialą. Naujųjų medijų laboratorija buvo skirta ne tik skaitmeni-

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos patarėjas viešiesiems ryšiams Valdas Dambrava jaunuoliams skaito paskaitą „Kūno įvaizdžio formavimas socialiniuose tinkluose: privalumai, pavojai, patarimai, pavyzdžiai“.

„Android“ programuotoja Beatričė Farias pasakoja gimnazistėms apie nestereotipinius karjeros pasirinkimus.

Projekto „Šiuolaikinė moteris: stereotipams NEI“ edukacinė diskusija su edukatoriumi Romanu Šarpanovu.

nėms medijoms pažinti, bet ir įvairiapusiškai turtinti jaunimo kultūrinį akiratį.

Šių projektų patirtis paskatino rimtai susimąstyti apie būtinybę tikslingai gerinti bibliotekų specialistų darbo su jaunimu įgūdžius ir kompetencijas. Pavyzdžiui, bibliotekose jau seniai rengiami andragogai – specialistai, išmanantys suaugusiųjų neformaliojo švietimo subtilybes. O kodėl negalėtų būti rengiami ir jaunimo reikalų specialistai? Taigi ŠAVB, siekdama parengti darbo su jaunimu specialistų, 2019–2020 m. teikė paraiškas „Erasmus+“ programai ir gavo finansavimą dviem tarptautiniams projektams, kurių partnerės yra ir Šiaulių bei Telšių apskričių savivaldybių viešosios bibliotekos. Tačiau dėl pandemijos sukeltų trikdžių šių projektų įgyvendinimas atidėtas. Vis dėlto tikimės, kad netolimoje ateityje regione turėsime stiprią bibliotekininkų, dirbančių su jaunimu, komandą.

Gimnazistai, pasitelkę kūrybiškus idėjų generavimo metodus, atlieka „Idėjų greitintuvo“ lektorių paskirtas užduotis.

2020 m. prie ŠAVB slėmo (ekspresyvosios poezijos) varžytuvių prisijungė vokalinės perkusijos atlikėjai, įvyko pirmasis Šiauliuose *beatbox* čempionatas.

Slėmėre Rasa Marja Gorytė skaito savo kūrybos tekstą 2019 m. „Poviliuko slėmo“ varžytuvėse.

KŪRYBA, LYČIŲ LYGYBĖ IR SAVIVOKOS PROBLEMOS

Jaunuolius atskleisti savo kūrybinį potencialą biblioteka kviečia kūrybinėse varžytuvėse, kuriose visuomenei yra pristatomos jaunimui artimos subkultūros. 2019 m. pradėtos organizuoti vadinamojo slėmo (kitaip – ekspresyvioji poezija) varžytuvės „Poviliuko slėmas“ iš karto patraukė jaunimo dėmesį (plačiau apie šį ŠAVB projektą rašyta žurnale „Tarp knygų“: Tomas Pauliuščenka. „Bibliotekos įgyvendinamos iniciatyvos keičia miestą“ – 2019, Nr. 9, p. 32–34). Atviroje erdvėje miesto centre savo jėgas scenoje išbandė ir profesionalūs, ir pradedantieji *slėmeriai* iš visos Lietuvos. 2020 m. rugsėjo 11 d. prie šių varžytuvių prisijungė ir vadinamojo bitbokso (vokalinės perkusijos) atlikėjai, tąkart įvyko ir šių atlikėjų čempionatas („Poviliukas Slam & Beatbox Battle“).

2018 m. didelio jaunimo palaikymo sulaukė projektas „Šiuolaikinė moteris: stereotipams NE!“, kuriam buvo aktualizuojamos lyčių lygybės problemos. Vykdamas projektą, žinomas, daug pasiekusios šalies moterys buvo kviečiamos pasidalyti savo gyvenimo sėkmės istorijomis. Profesionalūs psichologai vedė diskusijas su merginomis ir fiksavo jų nuogąstavimus dėl ateities, profesijos pasirinkimo, karjeros ir pan. Savo išvalgas apie merginoms poveikį darančius stereotipus specialistai pateikė elektroniniame leidinyje „Surišk savo ateitį“ (http://savb.lt/wp-content/uploads/2018/12/Maketas_Suris%CC%8Ck-savo-ateiti%CC%A8_FINAL.pdf).

Tais pačiais metais įgyvendinant projektą „Kūno įvaizdžio formavimas socialinėse medijose“ bandyta netradiciškai pažiūrėti į medijų ir informacinio raštingumo ugdymą. Projektu buvo keliami jaunimui labai svarbi tema – savęs suvokimas ir medijų įtaka savivokos procesui. Užsiėmimų metu lektoriai atskleidė paaugliams, kaip socialiniai tinklai ir vadinamieji influenceriai formuoja klaidingus, dažnai nepasiekiamus arba sunkiai pasiekiamus išvaizdos, gyvenimo būdo standartus, klaidingas vertybes, perša paslaugas ir produktus, kurie neva gali padėti pasiekti šių standartų, tapti „geresne“, „gražesne“ savo versija. Tokia veikla dažnai gali būti ypač žalinga paaugliams ir jų savivertės formavimuisi. Požiūrį į šią problemą jaunuoliai išreiškė kurdami plakatus, kurių turinys ir išraiška stebino net ir visko mačiusius specialistus. Šie plakatai netgi galėtų tapti puikia medžiaga psichologų tyrinėjimams. Sukeldami viešą diskusiją, virtualiojoje erdvėje paskelbtus plakatus komentavo ir savo požiūrį į problemą pateikė jaunimui didelę įtaką darantys ir autoritetą turintys žinomi socialinių tinklų nuomonės formuotojai. Regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose vyko edukaciniai užsiėmimai apie saugius savo tapatybės virtualiojoje erdvėje kūrimo principus ir pan.

ĮDĖTOS PASTANGOS NENUĖJO VELITUI

Kryptis „Jaunimas“ yra viena prioritetinių ŠAVB veiklos krypčių. Įdėtos pastangos duoda vaisių: ŠAVB projektuose, bendrose iniciatyvose dalyvavę jaunuoliai dažnai grįžta į biblioteką kaip savanoriai, padeda organizuoti renginius, noriai dalyvauja tęstiniuose ir naujuose projektuose, socialinėse akcijose ir kt. Ši kryptis skleidžia gerą žinią apie biblioteką, kaip vietą, kurioje jaunimui yra ką veikti.

Šiuolaikiniai jaunuoliai yra bibliotekų ateities lankytojai. Tai – gyvybiškai svarbi grandis, jungianti bibliotekas lankančius vaikus ir vyresnio amžiaus vartotojus. Ją apleidę, prarasime ir didžiąją dalį lankytojų netolimoje ateityje. Būtent todėl svarbu, kad jauno žmogaus sąsaja su savo vaikystės biblioteka nenutrūktų ir jo sąmonėje biblioteka sietųsi su įdomia, įsimintina, gausių atradimų ir pozityvių išgyvenimų patirtimi.